עין משפט נר מצוה

ס א מיי' פ"ח מהל' טומאת אוכלין הל' ז:

תוספות ישנים

א) וא"ת כי קאמר לקמן גבי עובד כוכבים ועבד יוכיח אלמנה וכו'. ליתא גר עמוני הבא על בת ישראל יוכיח. שאיסורן שוה בכל ואין בתו פגומה לר' יוחנן דאמר התם בתו כשרה לכהונה. וי"ל לרשב"ג דאמר התם [דגר עמוני אין] פוסל אשה בביאתו משום דכל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו ניחא דליכא למימר הכא גר עמוני יוכיח דאיכא למימר מה לגר עמוני שאין פוסל אשה בביאתו וגם ליכא למימר מצרי ראשון יוכיח דשאני מצרי ראשון דליכא רק עשה. וא"ת מאי האי דקאמר הכא למפשט ולד מחזיר גרושתו הלא אין למפשט ולד יבמה נולד מחזיר גרושתו דנולד מחזיר גרושתו גלי קרא היא תועבה ואין בניה תועבין אבל ולד יבמה דלא כתיב בה מיעוטא ליהוי מק"ו ליהוי פגום. וי"ל דלא איתא ולד מחזיר גרושתו כשר משום דגלי קרא מעתה גם גבי ולד יבמה לשוק יש לנו לומר דכשר דלא מצינו למימר דפגום הוי מק"ו דאלמנה דליכא למימר מחזיר גרושתו יוכיח דאיסור שוה בכל הוא ואין בנה פגום:

תוספות

אמר לי איני אוכל זיתים. מתוך פירוש הקונטרס משמע שהיה רבי יוחנן חושש שלא היה מקפיד ר' צדוק על מגע עם הארץ ואף על גב דרבי צדוק כהן הוה ובגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה מ"מ היה חושש לפי שר' צדוק מתלמידי ב"ש הוה ולכך היה חושש ר' יוחנן שמא לא הקפיד ר' צדוק לשומרה בטהרה משום דבית שמאי אומרים אין צריך לנקוב ולר"י נראה דודאי ידע בי' ר' יוחנן שר' צדוק קנה חבית מעם הארץ:

צריכה לנקוב. פירש בקונטרס דמוהל של זיתים מכשיר והכי נמי תנן בהדיא במס' מכשירין (פ"ו מ"ה) מי חלב כחלב מוהל של זתים כשמן וקשה דבסוף פרק קמא דשבת (ד' יז. ד"ה גוזרין) פירש הרב ר' יוסף דלכך לא גזרו על המסיקה משום דלא שייכא טעמא דבצירה גבי מסיקה דטעמא שמא יבצרו בקופות מזופפות לא שייך במסיקה דמוהל אין מכשיר וי"ל דיש ג' עניני מוהל דמוהל היוצא על ידי המסיקה לכ"ע אינו מכשיר והיוצא על ידי איגלא פירוש ע"י שמתחממים בכומר ויוצא מהם מוהל פליגי בה (שבת דף קמד:) ר' יעקב ור"ש דר"ש מטהר ור' יעקב מטמא והאי דהכא שהחבית צריכה לינקב נ"ל דחשיב כההיא דנפיק ע"י עיקול בית הבד דמודה בה ר"ש כי היכי דלא תיקשי מב"ה לר"ש:

למאי נפקא מינ' למיפשט מחזיר גרושתו. קצת קשה דאמאי נקט ולד מחזיר גרושתו דהוה ליה למיפשט ולד יבמה גמורה לשוק לב"ה דקאי בה וי"ל לפי שפעם אחרת שאלו עליה לר' יהושע בסוף נדה (דף סט:) אנשי אלכסנדריא בת משולחת מהו לכהונה מי אמרינן ק"ו כו': **מה** לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת. וא"ת היא גופה נילף דתתחלל גרושה מק"ו דאלמנה ובקונטרס פי' דלתרומה דכי נשא לא מיפסלה כדאמרי' לקמן בפ' אלמנה (דף סט.) דאינה נפסלת בביאת חייבי לאוין אלא בזר אצלה מעיקרא הוא ולאפוקי מחזיר גרושתו ויבמה לשוק דלאו זר אצלה מעיקרא הוא וקשיא דנהי דמכי תהיה לאיש זר (ויקרא כב) לא מצינו למילף אלא ההוא דזר אצלה מעיקרא מ"מ נילף בק"ו שתתחלל ובהחולץ (לקמן מד: מה.) נמי יליף חייבי כריתות מאלמנה וקאמרי' וכי תימא מה לאלמנה וכו' ה"נ כיון דבא עליה עשאה זונה ולמה לי טעם דעשאה זונה היא גופה נילף בק"ו שתתחלל ועוד דדחקינן לקמן בפרק אלמנה (דף סח. ושם) למדרש מקרא דעמוני ומואבי ומצרי ואדומי כולן פוסלין בביאתן תיפוק ליה מהאי ק"ו ונראה לפרש דמהאי ק"ו לא מצינן למילף שתתחלל דאין חילול אלא מאיסורי כהונה כדאמרי' בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עז: ושם) א) מהאי טעמא דישראל הבא על אחותו זונה משוי לה חללה לא משוי לה ואע"ג דלקמן יליף דמתחללת בביאת גר עמוני ומואבי ומצרי ואדומי כותי חלל נתין ממזר אף על גב דלא הויא איסור כהונה התם מקרא דריש לה אבל מק"ו ליכא למילף דלהכי אייתר ליה חללה לומר דלא ילפינן בק"ו ולענין בנה ודאי הוה בעי למילף מק"ו אבל פסול האשה דהיינו פסול חללות שהיתה כשרה ונתחללה לא ילפינן וא"ת נילף במה הצד מאלמנה וכותי ועבד או מאלמנה ומצרי ואדומי דבפ' עשרה יוחסין (שם עח. ושם) מוכח דילפינן במה הצד מאיסור כהונה דרבי יהודה יליף התם דגר פוסל בביאתו מחלל ומצרי כו' ומיהו יש לומר דדוקא ר"י אית ליה להאי סברא דילפינן במה הצד מאיסור כהונה אבל רבנן פליגי עליה דלית להו בת גר זכר כבת חלל זכר אבל קשיא לרבי יהודה למה לן קרא דגר עמוני ומואבי כו' דפוסלים בביאתם נילף במה הצד או מאלמנה או מחלל כותי ועבד דכי פרכת מה לחלל שכן איסור כהונה כותי ועבד יוכיחו מה לכותי ועבד דלא תפסי בה קידושין חלל יוכיח *וי"ל דר"י סבר לה כר"ע וסבר נמי דיש ממזר מכותי ועבד והשתא לא שייך למילף מכותי ועבד כיון דהתם נמי הוי ממזר:

בני

גמרא

הרואה אומר לאפושי מיא הוא דקא עביד ת"ש דא"ר אלעזר בר צדוק כשהייתי לומד תורה אצל ר' יוחנן החורני ראיתי שהיה אוכל פת חריבה במלח בשני בצורת באתי והודעתי את אבא אמר לי הולך לו זיתים והולכתי לו ראה אותן שהן לחין אמר לי אין אני אוכל זיתים באתי והודעתי את אבא אמר לי לך ואמור לו חבית נקובה היתה אלא שסתמוה שמרים ותנן [א]חבית של זיתים מגולגלים בית שמאי אומרים אין צריכה לנקב ובית הלל אומרים *צריכה לנקב ומודים שאם ניקבה וסתמוה שמרים שהיא טהורה ואע"פ שתלמיד שמאי היה כל מעשיו לא עשה אלא כדברי ב"ה אי אמרת בשלמא עשו היינו רבותיה אלא אי אמרת לא עשו מאי רבותיה ת"ש שאלו את ר' יהושע צרת הבת מהו אמר להם מחלוקת ב"ש וב"ה והלכה כדברי מי אמר להם מפני מה אתם מכניסין ראשי בין שני הרים גדולים בין שתי מחלוקות גדולות בין ב"ש ובין ב"ה מתיירא אני שמא ירוצו גלגלתי אבל אני מעיד לכם על שתי משפחות גדולות שהיו בירושלים משפחת בית צבועים מבן עכמאי ומשפחת בית קופאי מבן מקושש שהם בני צרות ומהם כהנים גדולים ושמשו על גבי המזבח אי אמרת בשלמא עשו היינו דקאמר מתיירא אני אלא אי אמרת לא עשו אמאי קאמר מתיירא אני ונהי נמי דעשו מאי מתיירא אני הא [ב]אמר ר' יהושע אין ממזר אלא מחייבי מיתות בית דין [ג]נהי נמי דממזר לא הוי פגום מיהו הוי מק"ו מאלמנה [ד]מה אלמנה שאין איסורה נוהג בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל כו' קבעו מיניה צרות וקפשיט [ה]ליה בני צרות תרתי קא בעי מיניה צרות מאי ואם תמצי לומר צרות כבית הלל בני צרות (א) דבית הלל לב"ש מהו למאי נפקא מינה למיפשט ולד מחזיר גרושתו לבית הלל מי קאמרינן קל וחומר ומה אלמנה לכהן גדול שאין איסורה שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום או דלמא איכא למיפרך מה לאלמנה שהיא עצמה מתחללת ואמר להו צרות מתיירא אני

בני

רש"י

הרואה אומר כו'. ולא דמי לשתי תורות אבל היכא דדמי לאגודות אגודות לא עשו בית שמאי כדבריהם: **שכן לחין.** והוכשרו לקבל טומאה וכלי חרס טמא על גבי עם הארץ ושמא נגע בגב החבית וטמאה מדרבנן וטימאתם: **חבית היתה נקובה.** משולייה היתה נקובה כדי שיצא משקה הזב מן הזיתים לחוץ וכיון דגלי דעתיה דלא ניחא ליה ביה לא מכשר: **אלא שסתמוה שמרים.** ולא יצאו מן המשקין לפיכך הן לחים: **מגולגלים.** כמו ביצה מגולגלת (עוקצין פ"ב מ"ו) דחוקין ועומדים בחבית: **אין צריכה לנקב.** דמוהל היוצא מן הזיתים מי פירות הן ואין מכשירין: **צריכה לנקב.** שמוהל מכשיר כשמן (ב) ו)[וצריכה לנקוב] שיצא המשקה לחוץ לגלויי דעתיה דלא ניחא ליה ביה: **ירוצו.** כמו ותרץ גלגלתו לאבימלך (שופטים ט) ל' רציצה: **שכן בני צרות.** שנשאו לשוק כב"ה: **ומהן כהנים גדולים וכו'.** לקמן פריך קא בעו מיניה צרות וקפשיט להו בני צרות דאפילו לב"ש פשיטא דכשרים דבני חייבי לאוין בעלמא נינהו: **היינו דקאמר מתיירא אני.** דמשוי להו ממזרים (ג) ולקטליה ליה: **הא א"ר יהושע.** לקמן בפ' החולץ (דף מט.) אין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד ואפי' פשיטא ליה דהלכה כב"ה לא משוי להו ממזרים: **מאלמנה מה אלמנה לכה"ג שאין איסורה שוה בכל בנה פגום.** לכהונה דכתיב לא יחלל זרעו (ויקרא כא): **זו שאיסורה שוה.** בישראלים ככהנים אינו דין שבנה פגום: **בני צרות דב"ה.** דחייבי לאוין נינהו מי הוו פגומין אליבא דב"ש: **למאי נפקא מינה.** מאחר שהלכה כב"ה: **למיפשט ולד מחזיר גרושתו.** משנשאת לאחר והחזירה וילדה לו בת אותה הבת מה היא לכהנים לב"ה ומבית שמאי בבני צרות נשמע לב"ה בבת מחזיר גרושתו דהוי נמי חייבי לאוין: **היא עצמה מתחללת.** שאם מת כהן גדול פסולה זו להדיוט או אם היתה בת כהן נפסלת מן התרומה דשוייה חללה בביאתו דכתי' (שם) לא יחלל זרעו בעמיו *ועמיו היינו אשתו ומשמע דשניהם מתחללים האשה והזרע תאמר במחזיר גרושתו שאין מתחללת בביאה זו דאי ליכנסא לכהן כבר מיפסלה משעת גרושין ואי בתרומה דכי נשא לא מיפסלה כדאמרי' בפ' אלמנה לכה"ג (לקמן סט.) דאין נפסלת בביאת חייבי לאוין אלא בזר אצלה מעיקרא לאפוקי מחזיר גרושתו ויבמה לשוק דלאו זר מעיקרא הוא. ולעיל גבי חייבי כריתות בני צרות דבית שמאי דלא פרכינן מה לאלמנה לכהן גדול שכן היא עצמה מתחללת התם נמי כיון דנבעלה לחייבי כריתות עשאה זונה ומתרומה דכי נשא מיפסלא כדאמרינן בפ' אלמנה לכה"ג (שם סח.) ולהנשא לכהן נמי מיפסלה כדתנן במתניתין (דף יג:) נתייבמו ב"ה פוסלים: **צרות מתיירא אני.** לומר הלכה כדברי מי דמשוי להו לצרות ז) דבית שמאי בני חייבי כריתות:

בני

מסורת הש"ס

א) עדיות פ"ד מ"ו, ב) לקמן מט., ג) [לקמן מד:], ד) [לקמן מד: מה. נדה סט:], ה) [לעיל], ו) ומ"ה נקבו כדי שיצא רש"ל, ז) בס"א: לבני צרות,

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה היא עצמה מתחללת וכו'. ועמיו היינו אשתו. עי' לקמן דף סט ע"א ברש"י ד"ה מקים זרעו: תוס' ד"ה מה לאלמנה וכו' וי"ל דר"י ס"ל כר"ע. עי' לקמן ד' מו ע"א תד"ה [illegible]:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דב"ה לב"ש מהו. נ"ב ע"ל פ' האשה רבה דף צ"ב בתוס' ד"ה אבל חכמים: (ב) רש"י ד"ה צריכה וכו' כשמן ומשום הכי נקבו שיצא המשקה: (ג) ד"ה היינו וכו' ממזרים וקטלי ליה:

◆

מוסף רש"י

שהיא עצמה מתחללת. מכניסת לכהן גדול מתחללת, שאם מת אסורה להנשא להדיוט ואם היתה כהנת נפסלת מן התרומה בביאתו דכתיב לא יחלל זרעו בעמיו ועמיו זו אשתו (נדה סט:). לו: דכתיב לא יחלל זרעו, ולא כתיב ולא יחל, ומשמע ב' חילולים אחד לה ואחד לזרעו (לקמן מד:).